

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. Tres aliæ divisiones gratiæ breviter exponuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

nem ad salutem hominis conducentem significat.

17. Inferes secundò, contra Cajetanum, & alios, non solum actus qui sunt circa media, sed etiam eos qui versantur circa finem, si sint liberi (cujusmodi fuit prima operatio Angeli) esse à gratia cooperante. Ratio est, quia omnis ille actus est à gratia cooperante, in quo voluntas non se habet solum ut mota, sed etiam seipsam movet & determinat: Atqui voluntas seipsam determinat in omni actu libero, & virtualiter saltem se movet, ut in Tractatu de actibus humanis, agendo de intentione finis, fuse declaravimus: Ergo omnis actus liber voluntatis, etiam si sit prima intentio finis, est à gratia cooperante.

18. Dices primò: D. Thomas hic art. 2. in corp. articuli ait gratiam operantem esse illam, quæ Deus movet voluntatem ad actum interiorem; cooperantem verò, quæ illam movet ad exteriorem: Sed per actum interiorem, nihil aliud intelligere potest S. Doctor, quam actum imperantem, qui est intentio finis; per exteriorem verò, nihil aliud quam actum imperatum, qui est mediocrum electio, ut plures ex nostris Thomistis interpretantur: Ergo ex D. Thoma sola intentio finis est à gratia operante; sola verò mediocrum electio, vel executio, à gratia cooperante procedit.

19. Respondeo primò negando Minorem: nam per actum interiorem D. Thomas nihil aliud intellexit, quam ipsam internam applicationem voluntatis, per quam Deus facit nos velle & operari; quæ applicatio ad omnem voluntatis operationem, sive sit libera, sive necessaria, sive antecedens, sive consequens justificationem, requiritur: nam ut ait Augustinus de dono persever. cap. 13. *Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur etiam operari pro bona voluntate &c.* Et D. Bernardus in lib. de gratia & lib. arbit. versus finem, dicit quod gratia voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati. Per actum verò exteriorem intellexit S. Doctor ipsam volitionem & operationem, quam voluntas elicit ut mota & applicata à gratia: nam sicut voluntas per actum immanentem effectivè applicat omnes potentias ad suas operationes, & facit eas operari actus externos; ita etiam Deus per suam gratiam operantem facit voluntatem velle suum actum operari, applicando eam ad volendum & operandum.

20. Respondeo secundò: Esto quod D. Thomas per actum interiorem, primam intentionem finis, & per exteriorem, mediocrum electionem intellexerit, ut aliqui ex nostris Thomistis exponunt; dico tamen, S. Doctorem illos actus non adduxisse, quasi adæquatè & universaliter explicare voluisset in ordine ad quos actus gratia operans & cooperans diceretur, sed tantum ut exemplum proferret in quo res clariùs eluceret: cum enim antea præmisisset illam esse gratiam operantem, respectu cuius voluntas se habet ut mota, & Deus ut movens; cooperantem verò illam dici, respectu cuius voluntas non solum movetur à Deo, sed etiam seipsam movet; quia in actu interiori, qui est prima intentio finis, magis apparet quomodo mens nostra sit mota à solo Deo; & in actu exteriori, qui est electio, quomodo sit simul movens & mota, ideo D. Thomas, ut explicaret quod universaliter antea docuerat, actum interiorem & exteriorem in exemplum adduxit. Idem dicendum est, si asseratur D. Thomam per actum internum intellexisse quemcumque actum imma-

Tom. IV.

nentem voluntatis, & per externum, intellexisse actum elicitum ab alijs potentijs, ut alij interpretantur.

Dices secundò: Ille tantum actus est à gratia cooperante, in quo voluntas se movet: Sed voluntas non se movet in prima intentione finis, etiam si sit libera, cuiusmodi fuit prima operatio Angeli: Ergo prima intentio finis, etiam si sit libera, non est à gratia cooperante. Minor probatur: Movere se, est ex uno actu procedere ad alium: Sed voluntas in prima intentione finis, etiam libera, non procedit de uno actu ad alium: Ergo non se movet.

- B Respondeo distinguendo Majorem: in quo voluntas se movet, formaliter, aut virtualiter, concedo Majorem: formaliter solum, nego Majorem. Voluntas autem in prima intentione finis, si sit libera, movet se virtualiter, quia vult se velle & intendere finem; atque ita ex uno actu virtuali, procedit ad alium, ut in Tractatu de actibus humanis explicari solet.

ARTICULVS III.

Tres aliæ divisiones gratiæ breviter exponuntur.

- C Primum donum gratiæ quod Deus homini confert, vel in ordine ad ejus sanctificationem, vel in ordine ad aliquod opus pietatis, de quo priùs nihil cogitabat, varijs solet nominibus insigniri, ob diversâ munia quæ exercet, & ob varios quos in nobis operatur effectus. In primis enim dicitur gratia preveniens, quia prevenit omnem nostram deliberationem, & bonum liberi arbitrij usum seu consensum, prioritate temporis, vel naturæ, juxta illud Psalmi 58. *Misericordia ejus preveniet me, & istud 1. Joan. 4. Ipse prior dilexit nos.* Quare Augustinus sic Deum describit: *Deus est quem nemo diligit, nisi prænitus: quem nemo amittit, nisi deceptus; quem nemo possidet, nisi beatus.* Et Bernardus lib. de gratia, & lib. arbit. sic ait: *Sane ipsi nos prevenire nequaquam possumus, qui enim bonum neminem invenit, neminem salvat quem non prevenit.* Et lib. de diligendo Deo, ipsum alloquens, dicit: *Hoc valde mirum, quod nemo te querere valet, nisi qui priùs invenierit: vis igitur inveniri ut queraris, queri ut inveniaris; potes enim quæri & inveniri, sed non preveniri.* Unde homil. 3. super Missus est, hæc verba Angeli ad beatam Virginem, *Dominus tecum, expendens: Valde mirandum est (inquit) quomodo qui Angelum miserat ad Virginem, ab Angelo inventus est esse cum Virgine: ita ne celerior Angelo fuit Deus, ut festinantem nuntium celerior ipse perveniret ad terras? Nec mirum, cujus nomen accelera, festina; omnibus mobilibus mobilior est sapientia, velociter currit sermo ejus. Vidus es Archangeles, qui misit te, præcessit te.*

- E Secundò eadem gratia appellatur excitans, quia peccatorem vel justum à bono opere cessantem, tanquam sopore quodam depressum, à somno vel peccati, vel negligentia bonorum operum excitat, juxta illud Apocal. 3. *Ecce sto ad ostium, & pulso, & illud ad Ephes. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.*

Hanc gratiam, seu hunc gratiæ effectum, eleganter describit Augustinus in lib. Confess. ubi Deum alloquens, sic ait: *Vocasti, clamasti, rupisti sordiditatem meam; coruscasti, splenduidisti, fugasti*

P ij

cæcitatem meam: flagraſti & eduxi ſpiritum, atque jam anhelo tibi: guſtavi & eſurio ac ſitio: regreſti me, & exarſi in pacem. Quibus verbis declarat tria attributa, tribus Perſonis Divinis appropriata, maximè relucere in juſtificatione peccatoris: Potentia enim Patris apparet in virtute & efficacia vocationis ejus, his verbis expreſſa: Vocaſti, clamaſti, rupiſti ſurditatem meam: Sapientia verò Filij in ſplendoribus, quibus mentem ejus illuſtrat, unde ſubdit: Coruſcaſti, ſplenduiſti &c. Bonitas autem Spiritus Sancti in mira ſuavitate, quâ ipſum ad ſe allicit & pertrahit, quam verbis ſequentibus declarat: flagraſti, & eduxi ſpiritum &c.

24. Tertiò gratia dicitur *adjuvans*, quia nos adjuvat ad faciendum id ad quod excitati ſumus à Deo: unde nihil frequentius in ore omnium fidelium, nihilque ſæpiùs repetit Eccleſia in ſuis publicis orationibus, quàm verſiculum illum ex Pſalmo 69. deſumptum: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me ſeſtina.* Hunc verſiculum (inquit Caſſianus) in opere quolibet, ſeu miniſterio, vel itinere conſtitutus, decantare non deſinas: hunc meditantem tibi ſonitus irrepit, donec inſeſſabili ejus exercitatione formatus, etiam per ſoporem cum decantare conſueſcas: hic tibi ex pergeſſo primus occurrat; iſte evigilantis cogitationes anticipet univerſas; iſte de tuo conſurgenti cubili, curvationi genuum tradat, atque deinceps ad omne opus actusque deducat.

25. Denique gratia, *ſufficiens* & *efficax* nuncupatur: ſufficiens, quia tribuit vim ſufficientem in actu primo ad operandum ſeu conſentiendum; efficax verò, quia infallibiliter infert conſenſum, & facit non ſolum ut poſſimus velle & operari, ſed etiam ut de facto velimus & operemur; juxta illud Ezechiel. 36. *Spiritum meum ponam in medio veſtri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea cuſtodiatis & operemini;* & iſtud Auguſtini de gratia & libero arbit. cap. 6. *Certum eſt nos facere cum facimus, ſed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficaciffimas voluntati.* Item S. Cyrillus lib. de adorat. ait: *Tantam benignitatem nobis exhibet univerſorum Salvator Deus, ut EFFICACI ſUBSIDIO adjuvet, ſecundum quod ſcriptum eſt: Apprehendiſti manum dexteram meam, & in conſilio tuo deduxiſti me. Nam quoniam hominis natura non valde generoſa eſt, neque ſatis idonea, ut malum effugere queat, ſimul quodammodo nobiſcum certat Deus, & duplex concedere beneficium videtur, perſuadens admonitionibus ut ſubſidium inveniamus, & fortius illud præſtans, quàm ut malum præſens & violentum prævalere poſſit.*

26. Secundum ergo varios illos, quos gratia in nobis operatur effectus, multipliciter dividitur à Theologis: ſed tres præcipuè diviſiones celebres ſunt. Prima eſt in gratiam *prævenientem* & *ſubſequentem*, de qua agit S. Thomas hic art. 3. eamque inſinuant Auguſtinus & Fulgentius: ille enim in Enchirid. cap. 32. ſic ait: *Virumque legitur in ſacris eloquijs: & miſericordia ejus præveniet me, & miſericordia ejus ſubſequetur me: nolentem prævenit ut velit, volentem ſubſequitur ne fruſtra velit.* Iſte verò lib. 1. ad Monimum cap. 11. *Prævenit Deus donans homini bonam voluntatem; ſubſequitur benè volentem, operando in illo boni operis facultatem.* Et rursus: *Prævenit impium ut fiat juſtus, ſubſequitur juſtum ne fiat impius; prævenit eluſum ut ſurgat; ſubſequitur eluſum ne cadat.*

A Hæc diviſio, licet magis propriè conveniat gratiæ actuali, adaptatur tamen etiam habituali, ut docet S. Thomas articulo citato: cum enim gratia habitualis varios habeat effectus, quorum alij alios præcedunt, comparatione præcedentium dicitur *præveniens*, reſpectu verò ſubſequentium, ſubſequens appellatur: nam gratia juſtificans primò ſanat animam, ſecundò dat illi ut benè velit, tertiò ut benè operetur, quartò ut perſeverare poſſit in bono, & poſtremò ut vitam æternam conſequatur. Quatenus ergo cauſat primum effectum, eſt *præveniens* reſpectu ſecundi; & prout cauſat ſecundum, eſt ſubſequens reſpectu primi, & præveniens reſpectu tertij; & ſic de cæteris, uſque ad ultimum, quem ut cauſat, ſolum eſt ſubſequens. Quam doctrinam deprompit ex Auguſtino cap. 12. de natura & gratia, ubi ſic ait: *Prævenit ut ſanemur, qui ſubſequitur ut vegetemur: prævenit ut vocemur, & ſubſequitur ut glorificemur: prævenit ut piè vivamus, & ſubſequitur ut ſemper cum illo vivamus.*

B Secunda diviſio eſt in gratiam *excitantem* & *adjuvantem*, cujus meminit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 5. ubi ait: *Per Dei excitantem atque adjuvantem gratiam ad juſtificationem diſponimur.* Ecce cap. 6. *Diſponuntur (adulti) ad juſtitiam, dum excitati divini gratiæ & adjuvi, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum.* Illam etiam inſinuant SS. Patres: Auguſtinus enim lib. 1. de peccat. merit. ait: *Bonam & piam voluntatem, niſi Deo excitante & adjuvante, habere non poſſumus.* Et Bernardus lib. de gratia & lib. arbit. *Conatus (inquit) noſtri caſſi ſunt, ſi non adjuvenitur, & nulli, ſi non excitentur.*

C Tertia diviſio, & omnium celeberrima, eſt in gratiam ſufficientem & efficacem, quæ deſumitur ex Auguſtino de corrept. & gratia cap. 11. & 12. ubi diſtinguit duplicem gratiam: unam quæ dat poſſe perſeverare, quam aſſerit Adamo & malis Angelis fuiſſe conceſſam: *ſi enim (inquit) hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, cum primum facti ſunt, deſuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, ut ſine divino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non utique ſua culpâ cecidiſſent;* adiutorium quippe deſuiſſet, ſine quo manere non poſſent: aliam quæ dat actu perſeverare, quam dicit Adamo fuiſſe denegatam, darique nunc ſanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis: primam appellat *Adiutorium ſine quo*; ſecundam verò dicit eſſe *Adiutorium quo*.

D Hæc diviſio eſt omnium controverſiarum, quæ his temporibus agitantur, veluti fomes ac ſeminarium: *En ſcopulus ad quem multe confractæ ſunt naves. En Eurippus rapidus in diverſas & contrarias partes, verſo mari. En velut monie præcipiti devolutus torrens, fervens rixis & contentionibus, ut loquitur Mariana lib. 3. de morte & immort. cap. 8.*

E Quidam gratiam ſufficientem ita deſpiciunt, ut eam dicant eſſe *Monſtrum quoddam ſingulare gratiæ*, ſolummodo peccatis faciendis, majorique damnationi accerſende deſerviens. Alij econtra gratiæ efficaci & victrici adeò inſenſi ſunt, ut ad ipſius horreant auditum, & ne ejus quidem nomen audire poſſint: fulminis ictu perſtrictos credentes, vel horrendo tonitru boatu perterritos, quoties blandiſſima hæc vox *gratiæ victrix*, auribus eorum inſonat; libentiſſque victæ quàm victricis, proſtrata quàm erectæ, & debellatæ quàm triumphantis gratiæ nomen audirent.

Utique certè gravem divini gratiæ irrogant